

DISSERTATIONIS ACADEMICÆ

*Vitam & Merita M. ISAACI B.
ROTHOVII,*

Episcopi q. Aboënsis,

Exposituræ,

Particulam XV:tam

Consensu Facult. Philos. in Acad. Ab.

PRÆSIDE

FRANC. MICH. FRANZÉN,

Hist. & Mor. Prof. Publ. & Ord. Acad. Svec. Quoddecimviro,

Pro Exercitio

Publicæ disquisitioni subjicit

JOHANNES GABRIEL LINSÉN,

Stipend. Arckenboltz., Nylandus.

In Atrio Cancellariæ die IH Martii MDCCCX.

Horis a. m. consuetis

ABOÆ,

In Officina FRENCKELLIANA.

A

THESES RESPONDENTIS.

Thesis I.

Diversissimæ quidem sunt Poësis & Historiæ, cum unius sit fingere, alterius vera narrare; haud parum tamen una alteri debet.

Thes. II. Antiquissimarum rerum notitiam e carminibus esse haustam, nec aliunde fere hauriri posse, quisque facillime intelligit: cum (quod in trivio jam pueri discunt) & vates primos fuisse omnis doctrinæ cultores, nec ante inventam scribendi artem ullum existisse res gestas hominum memoriæ tradendi modum, versu & cantu aptiorem, constet.

Thes. III. Sic Scandinaviæ e. c. vetustissima historia Scaldis omnis fere debetur. Tollas vel solum Thiodolfæ carmen, atque ex historia Suecana tota elabatur dynastia Ynglingiana.

Thes. IV. Ex hoc vero ipso colliges forte, nullam omnino esse antiquissimi temporis historiam; quam scilicet poëtæ, qui res, ut factæ sunt, referre nec solent, nec debent, mythis & fabulis ita innouerunt, ut falsum a vero distinguere frustra tentetur.

Thes. V. Sed si vel ipsis factis, quæ illi narrant, non sit credendum, quorum tamen præcipuam telam in Homero e. c. e rebus, quæ vere evenerunt, esse contextam credas; mores certe gentium, ritus & instituta, totumque ævi sui genium ita effingunt & adumbrant, ut illis historia generis humani haud minus debere, quam chronicis, quæ non nisi annorum series, regumque (Assyriæ e. c.) nuda nomina continent, jure dicatur.

Thes. VI. Ex hac ratione, si antiquitatis Scandinaviæ verum characterem cognoscere vis, fabulas Islandicas, eas etiam, quæ fictionem manifeste produnt, legisse, te minus pœnitebit, quam monachorum jejunos & aridos annales.

Thes. VII. Quin, recentiores etiam poëtæ, qui vel ipsi ex historia hauserunt, vel sui temporis rationem descripserunt, hoc consilio legi merentur, ut genii, qui certa sæcula, certas gentes, certos homines animavit, viva formetur notio & quasi intuitio.

Thes. VIII. Quis e. c. qui Catilinam Voltairii, Henricos Shakespearei, Mariam Stuartidem Schilleri legerit (lectione historiarum simul imbutus, ut in factis vera a fictis discernere possit), ex illis non tantum vividiorum, sed veriorum etiam, quam ex his solis, sibi formavit Catilinæ, Ciceronis, Cæsaris, Henrici IV, V, VI, VIII, Mariæ & Elisabethæ ideam?

Thes. IX. Ex altera autem parte Historiæ Poësis haud minus debet; nam, quæ ex historia nota sunt, multo fortius animum movent, quam quæ nova omnino poëta fingit. Atque, iudice Horatio, difficile est proprie communia dicere.

sunt, administraverat; quod furta, aliaque tetra facinora, impune in ipso Templo Cath. patrari siverat; & quæ cetera fuere ejusdem furfuris. Cognitis itaque infestis civium horum in se animis & machinationibus, litem illis in Curia urbica (*Rådhusvu Rätt*) intendebat, ipsos turpissimarum calumniarum reos acturus, procuratore usus M. STEPHANO GALLIO, *Polit. in Gymn. Ab. Lectore*; coram quo tribunali causa d. 22 Nov. a. 1634 primum, & dein sæpius, longe lateque actitata est (*), donec d. 4 Apr. a. 1635, F f   senten-

*) Initia rei controversæ Protoc. jam dicti dici hunc in modum exponit: *Ebrvyrdige Herrens Biscopens M Isack Rotbovi Fullmechtig Ebrv. M. Staffan framlade i Rätten den fullmacht och de Panchter, som Finske Borgare hemligen till Suerige med Hans Pålson och Jöns Karfuila Jände hafue, der som M. Martinus Stodius dem för Vålborne Rijcksens Hevvar dem frambåra och presentera skulle; hvilken fulmacht lyder, det dem ingen rätt bår i Åbo Stad vedersfarits; och Panchterne lyda enskyldt på H. Ebt. Biscopen alleena; hvilken fulmacht och Panchterne nu blesue för Rätten upläsne, och bvar och een som sitt namn och Signete eller Boomerke derunder hafver skrifva låtit, i synnerhet tilspordes: om de nu samma fulmacht och Panchter vele bestå, och till dess inneböld svara? — In his de quæstionibus mox instituto examine præsentium plurimi se variis modis excusare conati sunt, seque vel seductos vel deceptos omnino ad Episcopum accusandum, conquesti sunt; cum nil aliud libello suo intenderint, quam ut S. R. M;tem supplices adirent de STODIO Pastoris Urbici muneri præficiendo. —*

sententiam de ea solemnem pronunciarent nominatæ Curiæ adscripti iudices, Episcopoque iniquis accu-

Continuata est postridie hæc eadem disquisitio, e cujus diei (24 Nov.) Protocollo hæc exscriptimus: *Erich Kockapåå* blef och nu förbört om de Puncter han åt de krakeelke Finske Borgare, på Ebu. H. Biscopen skrifuit hafver; sadhe han sig deruthinnan oskyldig vara, icke meer än Pennan röört, och bekende Puncterne vara skrefne utbi Käppar Esbels Stugu, der många af de Finske Borgare tilstedes varit hafue, och något hvardera till Puncterna ökat och tillagt. När han nu efter deras begeran skulle skrifva samma Puncter, hafver han sagt till dem: I gode Mån! låter intet meera skrifua, än I medh tiden (kanske) kunne ståå till swars, hafva de bonom svarat: Skrijf, skrijf, wij vele sielfue dertill swara. - - *Matts Smedb* svarade: Biscopen måtte en gång låta öf en gång vara omolesterat och oförtalt; kanske kommer meera än? Och alle tillijka besvärade sig öfver Biscopen, som hafver på Predickstoolen utbropat alla Finnar vara värre än oskiälige Creatur, för sedvanans skull alleenast dem komma till Kyrckian, och der en gång eller två ropa, *Fumala! Fumala!* Förän och *Caspert Båtzman* sade och, att Biscopen icke alleenast beela *Dymmelveckan*, *utban* och *Påskamorgonen*, vele hålla Kyrckian *Måßalöös*. — Repetebat pluribusque explicata jurejurando confirmabat asferta sua *Ericus Käckapåå* dd. 29 Nov. & 5 Dec. a. 1654 & d. 17 Febr. a. 1655, hæc inter alia allatis superaddens: Puncterne voro förr felte, än han dem veent skreef, och ändå voro fleere sådana Puncter, som de aldrig hade kunnat medh

accusationibus absoluto, multa promerita malignos
obtrectatores afficerent (*). His vero cum talis
F f 2 rei

---

*åbran svara, hvilke Puncter han med Erich Skreddare
utslutit hafver. Querelas vero ipsorum de interdicto
diebus quibusdam Septimane magne Sacramentorum
usu, tollere conabatur GALLIUS injecta asleveratione:
Att Herr Jacob Mötber (Comminister Ecclesiæ?) uthaf
oförståndb, efter Biscopens lööse tal, hafver det gjort,
derföre han ännu plichtar och straff lijder. Quæ vero
reliqua, tam in nominatis Sesslionibus, quam in ultima
hac super re d. 21 Febr. a. 1635 habita, nimio plerum-
que fervore, a litigantibus disceptata sunt, acerbis nem-
pe variis & malitiosis utrimque haud raro immistis in-
terpellationibus, hic fusius exponere locus prohibet.*

*) Sententiam hancce longiorem quamvis, totam tamen ex
Actis huc transponendam putavimus: *Efter de skiell
och Schriffter, såsom E. Herr Biscopen hafver inlagt i
Rätten, hvilke äre underskrefne och updicbtade aff
desse effterskrefne Borgarē, näml. Eschill Käppar, hvil-
ken upbofvet är till beela Saken, sambt medb sine med
conforter, (nomina reliqua obscura omittimus!) hvilke
hafva sigb samblat uti Eskell Käppars och Michaël Ryt-
ters bus, och der på H. E:bt Biscopen updicbtad och
skrifva låtid åtta beskyllnings Puncter, såsom de nu i
bokstafven befinnas, och sedan öfversendt dem till Stoc-
holm till Scholemestaren M. Martinum, att han skulle
samma beskyllnings-Puncter framföra för H. Majt
vår Allernådigste Uthkorade Drätningb och Arffurstin-
na, och för de Högh och Vålb. Herrar Sveriges Rijkes
Regerande Råd, såsom är nogsamnt till att see af aeras*

rei exitus haud placeret, eam accuratius cognoscendam R. Dicafterio Aboënsi detulerunt, ex cujus judi-

supplication, hvilken de i Stockholm haft hafve, dock icke framfördt eller öfverlefvercradt; hvilke Borgare här för Rätten nog samt äro examinerade och tillfrågat hvad skäl de till samme Puncter hafve, der den ena på den andra hafver skiuta velad, dock icke till samma beskylning fullkommeligen neka kunnat, effter det deras egne skrifter dem för ögonen legat hafve; Derföre kan Retten af deras tall och suar nog samt aftaga och förnimma, i hvad opått de sådant gjort hafva, näml. uthaf obetenkt ilvilia, baat och afrundb, som de till H. E:ht fattadt hafva, att komma H. E:ht, igenom deras obetenkte opdichtande, utbi någon vidlöftigheet, emedan samme Puncter dem icke veddkommer sig att ombesvara, och der de hade haft något besvär, som de hade haft orsach till, så hade dem bordt angifva först för Consistorio, och dernäst för deras förmån Borgm. och Råd; och der de då icke hade velad deras Sak optaga, så hade de haft orsach sig inför den Högl. K. Hofretten, samt för H. Ht Gubernatoren (Frib. GABR. OXENSTIERNA) att besvara; Sådant de icke hafva besinnad, utan alt förbiggådt, taged sig den dristigheet opå, förutan deras förmåns vilja och wetskap, och sammansatt förberete Puncter, oansett sådant dem icke angår, eller göra bordt hade. Och all denstund de härutinnan hafva taget annars talan till sig, derföre erkiänner Rätten dem vara förfaldne till sine 40 mark, effter dedb 14 Cap. i Konunga B. til treskiptes. Och effter de försmedeligen hafva angripedb H. E:ht Biscopen i deras obetenkte och skaulige klage.

judicio, d. 24 Febr. a. 1636 publicato, sententia
jam lata, quatenus caput rei tangeret, & appro-
bata, & confirmata est (*).

Neque

*Puncter, som sielfue bokstafuen utbvijsbar, derföre fel-
las de hwardera till sine 6 mark bötör, efter det 31
Cap. i Rådflugu B. Belangande det de hafve öfverträtt
H. E:hts Biscopens fulmæbt, den honom utbaf H. K.
M:t Höglöfligbb i äminnelle anno 1627 gifven åbr,
derutinnan förmåles, att alle de som byggia och bo
uthi Åbo Stijft skulle bevijsa H. E:ht all lydno och
börsambeet, detta dee alt förbijsgådt hafva, och dere-
mot bevijsi H. E:ht all olydno och obörsambeet, jåsom
af deras Puncter år till att see; derföre erkänner
Rätten dem vara faldne hwardeera till sine 40 mark,
effter det 10 Cap. i Kon. B. Konungz egen Sak.
Hvadh som ystermeera belanger, det de hafve förbijsgått
den Högl. K Hofretten, och H. H:t Gubernatoren, så-
som de i sin Supplication anklagat Ståthållaren, Capi-
tulares, Borgm. och Rådb, att de dem till ingen rätt
hafue förhielpa veledb, remitteras athi all ödmuuckbeet
till den Högl. K. Rätten.*

*) Statum præcipuum controversiæ uberius illustrat sequens
in *Consistorio Eccles.* d. 30 Oct. a. 1633, jussu R. Dica-
sterii, cum Episcopo institutum examen 1. colloquium:
*Voro Capitulares tilstüddes kläckan Ett eftermidda-
ghen, och discuverade om H. E:ht Biscopen och Finske
Borgarne; Begertes af H. E:ht Biscopen resolution opå
effter skrefue puncter: 1. Hvadh orsak H. E:ht haf-
uer bast att han bafver talat om the Finske, att dhe
bafua mehr bogh i wellings grytan, och att de gå*

Neque ita multo post, nempe a. 1649, cum ipso R. Dicalterio alia *ΡΟΤΗΟΥΙΟ* enata est simultas s. controversia, ex nimio vel imprudenti saltim vitia seculi

för en sedh skull i Kyrckian? 2. Hvi H. E:bt sådant utbi den Svenska Församlingen talat basær? 3. Hvi H. E:bt bruckade dbet ordet *JUMALA*? Och hvi H. E:bt det ordet icke på Svensko sadbe? Och om H. E:bt bassuer om alla Finske talat, eller eij?

Hans Ebreuichts Swar:

1. När jagh på den tijdben, såsom och åsta både fjerr och sedban, bassuer ogillat och hårdt straffat en part för Sabbats broth, då gaffs tillfälle att brucka dbet ordasättet, att dhe, i dett dhe låtha qvarnarna gå hädde bittidba och seent på Söndagarna, (Decreverat Consistorium d. 12 Nov. a. 1634: att the må släppa sine qvarnar löds kläckan Ett eftermiddagen på Söndagarna) så låtha de dermedb förstå, att boghen är meer i vellings grytan och kåblfatet, än i tlet elga verket the thenna daghen böre för händer haffva; *Ipsi meditemini; Malet miöl är in proxima vicinia till vellingen, tler hägen och hiertat är på Söndagarna.* — 2. I thez Svenske Församlingen komma ju på sådana stoore Fester och Högtijder, eller allmänna Klagodagar, många Finske? Item: *Episcopus non solum Ecclesie Svecanæ, sed etjam Finnoniæ sum, cujus curam habeo.* — 3. Thez ordet *JUMALA* talade jagh först på Svensko, och citerade locum Matth 7. Sed an när jag klagade öffuer the många boolare, hoorkarlar, tiuffuar och andre, sadhe jagh, att the välsigna sigh sielffve Jer. 7: v. 9, 10. Deut. 29. v. 19. nemde jagh them Finskom till rettelse, att och många aff the tiuffuar och andre utriusque

seculi carpendi fervore itidem profecta, quam, licet in Foro disceptata haud fuerit, intactam tamen omittere nolimus, cum momenta quædam haud con-

te-

Ecclesiæ, som dageligen siela och illa giöra, komme i Kyrckian och rope: JUMALA. Tales preces Deus non exaudit; Atque sic non de omnibus, sed de quibusdam; tamen, prohi dolor! non pauci sunt.

In discutienda quæstione de magis minusve bene administratis bonis redditibusque Templi Cathedralis, sequentia præprimis mota fuisse dubia patet ex *Protoc. R. Dicasterii Ab. d. 15 Maji a. 1655*: 1. *Om Oeconomus Templi och Kyrckians Föreståndare årligen inför Consistoriales, samt Borgmästare och Råd, gjort räckenskap för Kyrckiones inkomst och utgifter, innan dessa Räkningar i Cammaren presenterade blifvit?* — 2. *Om för det teglet, som aff gamla Biscopshuset bliffuit tagit, enligt Herr NILS BIELKES (Gen. Gubern. Finl. proxime ante L. B. GARR. OXENSTIERNÄ) tillstånd, något är giffvit till Kyrckian, eller ej?* — 3. *Huru de, effter Konglig befällningh aff Stifftet till gamla Biskops gårdens opprättande insamlade medel använde bliffvit?* — Episcopum in his omnibus non minus suo officio, quam Templi Cathedralis commodis egregie omnino & ut bonum virum decet, consuluisse, Acta satis superque testantur; in cujus rei documentum tamen, exempli quasi gratia, hæc ex *Protoc. Curie Urbicæ d. 7 Oct. a. 1655* adjiciam: *Tillspordes och Biskopen huru det sigh hafver medt det tegel, som de Finske Borgare urgera och klandra uppå? Han svarade: Eder drager väl till minnes, godhe män, att när den store nye klockan*

temnenda, ad Historiam morum ejus ævi spectantis, offerat. Erat scilicet ROTHOVIVS in concione quadam publica ex suggestu in Templo Cathedrali habita, acriter ut solebat, in abusus varios administrandæ reipublicæ, simulque in mores hominum omnium fere ordinum, penes quos cura aliqua salutis publicæ heic loci esset. Cum itaque putaret R. Dicasterium suam & existimationem & aucto-

skulle giutas här i Stadien, så fattades penningar till gjutningen. Då skulle i förstone tagas till låns aff Albrecht Gierner 1000 Dal. och gifvas 12 procento om å ret, och settas alla Kyrckiones Mobilier i pant, så kunde jagh det intet lijda, utan gick till H. Nåde Gouverneuren, nu Rijeks Skattmestaren, och tog' der 1000 Dal. utan något Intresse, och coverade derföre, och sedhan sielff betalte. — An hafver Biscopen lefvererat Herr Johan (Oeconomo Templi) på samma tijdh 40 Dal. när klockan skulle giutas, dertill medh skiänckt till Kyrckian 100 Dal. som finnas i Boocken; och förmente härmedh deras tegel vara betalt.

Quod ad criminationes adversariorum de Templo atrocibus quibusdam facinoribus impune polluto & profanato attinet, tam Protocollum d. 7 Oct. quod jam excitavimus, quam quod illud proxime antecedit d. 28 Sept. ad oculus probant eos malevolas magis & invidiosius contortas, quam veras & famæ ROTHOVII noxias fuisse. (Cfr. *Protoc. R. Dicasterii Ab.* d. 17 Apr. a. 1655.) Longiores vero jam in causa hac enarranda fuimus, quam ut sine offensione Lectorum plura allatis addere liceat.

auctoritatem aculeatis hisce reprehensionibus læsam & imminutam, accuratiorem dictorum explicationem ab Episcopo expostulavit; qui hoc facto ad se quasi defendendum provocatus ingenue fassus est, se quidem severe, ut oportebat, nulloque personarum habito respectu, vitia seculi dominantia castigasse, attamen, dum in hoc versaretur officio, privatis haudquaquam indulsisse odiis, verbis vero usum non nisi generaliter conceptis & enunciatis; qualibus & R. Dicasterii Assesores, tanquam supremos a S. R. M:te constitutos justitiæ dispensatores & vicarios quasi ipsius Dei, se impense admonuisse testatus est, ut salutis juribusque civium summa cum religione & fide prospiciant, largitionibus donisque turpibus abstineant, ministrosque quosvis publicos, suæ subjectos potestati ac jurisdictioni, in officio contineant; quibus Episcopi explicationibus acquievisse videtur R. Dicasterium, cum in Actis sequentium temporum, a nobis diligenti manu versatis, plura hac de altercatione, in initiis suis, ut videtur, sopita, non occurrant. (*)

G g

Con-

Cum in ipsa forma litis contestandæ & dijudicandæ Legibus ex omni parte in Curia urbana satisfactum non esse R. Dicasterium argueret, novam quidem hac de culpa instituendam esse interrogationem simul decrevit, cujus vero postea nulla in Actis fit mentio.

*) Exponit esusam *Protocollum. R. Dicasterii Ab. d 26 Oß. 1640* his verbis: *Aldensfundb Biskopen i Predi-*

Constat denique ex Actis Consistorii Ecclesiastici, etjam alumnos quosdam Scholæ Cathedralis Aboënsis contra Episcopum & Consistorium Eccles. apud *Gen. Gub. Finlandiæ & Regni Drotzetum Ill. Com. P. BRAHE* acerbas protuliste querimonias de inepta distributione parœciarum, s. *Eleomosynæ* sic dictæ *Scholasticæ*, variisque aliis iniquis, ut putarunt,

kostoblen i går mycket attacherade den Kongl. Rätt uti sin Embeten, hvilket angick H. K. M:tz böge myndighet, derföre blef beslutit, att Rätten beskickar honom medb 2:ne af Rättens Medell, som äro Christier Nilsson och Fiscalen Anders Israelson, och förfråga för huad orsak skuldb han Rätten angripit hafver? Om hvilket den K. Rätten vill gifva så väl Våb, Herren Presidenten, (Jöns Knutson BURCK) som selfva den Høge K. Regeringen tilkenna, Han ville sig derpå förklara; därmedb gingo de åstadb.

Når de nu kommo tillbaka, refererade de detta vara Biskopens svar: Att han icke specialiter hafver talt eller ment den K. Rätt; uthan efter bår i landet skulle gå måchta oordentligen till, och synden icke blifver så straffat, som det sig borde, derföre bufver Han generaliter nämndt HofRätten och Assessorerne, såsom de där sittia i Gudz stad, och kallas Gudar, och dem rådt och förmant, att de see därpå, och de hafva andre under sig såsom Executorer, Fougder och Lagläsare. kunna de Embeterna under sig väl distingvera: Och fast de äro Assesores, så måtte han lijkväl säija, rådba och förmana dem som andre, att sådant måtte affkaffas; de vore intbet så belige, att han icke

runt, sibi illatis vexationibus, (*) quas itaque studiosius examinandas & resutandas sibi sumsit Consistorium dd. 7 & 9 Dec. 1650, ægre ferens falsis hujusmodi & malevolis delationibus molestias summo Musageræ fuisse procreatas, discipulosque ingratos reverentiam neglexisse & Ephoro, annis meritisque spectatissimo, & præceptoribus optimis non

G g 2

uno

mätte nempna them, fastån de vore Assesorer. — På de utskickades frågan, om han veet att någon hafver af Assesorerne eller andre tagit mutor? det sadbe Biskopen sigb eij sagdt hafva, utan förmant dem, att de eij skulle taga mutor. — Sadbe Rättens Utskickade vidare: man veet våll buru orden fölle; Biskopen sadbe: Det han hade taalt, vill han och försvara i det Andelige Consistorio (det vid Riksdagarna församlade Preste-Ståndet?) och för H. K. M:t. Derpå svarades: kanske att det kommer så vijdt. Ut casus quosdam speciales, de quibus quæstiones variæ responsionesque inter Episcopum & Deputatos commutatæ sunt, brevitatis studio jam prætereamus,

*) In *protoc. Consist. Eccles. d. 18 Sept. 1650* notatum legitur: *Bleff dieckne poikarnas i Åbo klagan uplåst, som dee bassua klagat i Stocholm för H. G. N:de Rijcks-Drotzen, att Sochnarne tages undan dem till annat bruk, och Rector tager otijdeligt Scholgit, medb meera, som der i Supplication förmåles, som H. G. N:de inlagt bassuer i sitt eget igenlycht breff H. E. Biskopen och Consistorio öffuerfändt. — Proximam v ro allatarum querelarum causam hanc refert *Protoc. d. 10**

uno nomine debitam. (*) Omnes tamen de quibus Scholares questi sunt, injurias mentitas fictitiasque non fuisse vel inde patet, quod de abusibus variis e disciplina & administratione Scholastica eliminandis deliberationes in Consistorio Eccles. circa idem tempus institutæ fuerint; (***) quos, licet haud immerito

Dec. ejusdem anni: att då Dieknegåsferne voro boos H. E. Biskopen och klagade, när de gingo utb igen, då hafuer M. ANDREAS (Nycopenis, Rector Sch. Ab.) slagit eendera på munnen, den andra dragit i håret; altså nödgades de reesa till H. G. Nåde och besvärå.

- *) Docent Acta citata Scholares libello suo inferuisse XVIII variarum querelarum momenta, e. gr. Dn. *Enevaldum*, (SVENONIUM) præceptorem Filii Episcopi, tres annos e parocia *Tammelenfi*, & *Theol. Lectoris* SVEN. VIGELII Filium, quamvis in Civium Academicorum numero esset, e *Saguenfi* Ecclesia Eleomosynam percepisse; Adjutori Episcopi Dno *Martino* in *Råndåmåki*, Rectori Scholæ Cath. M. HARTMANNO, e Schola ad Professionem Academicam capesendam abituro, imo & Cantori ejusdem Scholæ, &c. hujusmodi reditus, Scholaribus solis assignandos, fuisse concessos; Rectorem multis & iniquis nominibus pecunias a juventute scholastica exigere, Suecis præ Fennonibus promotiones ad munera aliaque commoda parari, &c. &c. quæ vero fulius referre atque examinare jam non vacat.

- **) Exhibet nempe *Protoc. Conf. d. 13 Dec. a. 1650* sequentia decreta: 1. *Then penningh och Scholgeldb, som hårtill år tagit af Rectore, skall ingalunda Rector efter*

merito & taxatos & improbatos fuisse fateamur, quisque tamen æquus rerum arbiter facilem in Ephoro, senio laboribusque jam confecto, habituros excusationem, ultro simul concedat necesse est.

Quo firmo & pertinaci consilio, quaque sedula & per omnem vitam indefessa opera in Clericorum suæ commissorum inspectioni tam moribus haud optimis emolliendis atque solertiori constituta disciplina emendandis, quam in studiis notitiisque eorum promovendis & perficiendis, versatus fuerit, loquuntur affatim quæ jam attulimus fidei atque indufiræ *Rothovianæ* in omnibus boni Episcopi officiis accurate explendis monumenta; quibus sexcenta alia, si plura asserre opus esset, ex Actis *Capituli Aboënsis* facili negotio depromenda, adjici possent integerrimi propositi certissima testimonia. (*)

Nih-

denna dag tvinga af dem. 2. Inga Studenter skola effter denna dag få Sochn. 3. Inferiores skola icke framdragas för Superioribus utbi Sochnedelningen, utban Rector handlar ordne dermedb, att hvar och een skeer det rättvijsst år.

*) Ex multis unam hic sistam Epistolam ad Clerum Ecclesiasque Præposituræ *Hollolensis* d. 16 Aug. a. 1644 missam, qua Pastorem in *Hollola* ANDREAM *Jonæ* Præpositum nominati Districtus constituit, præcipuasque suæ curæ demandatas partes simul recenset; ex qua & judicare licet, qualem quamque accuram Rei ecclesiasticæ

Nihilominus indubium manet ipsum nec fuis, nec
Su.

---

adminiftrandæ rationem etiam in ceteris Diœcefcof fuæ territorij fine dubio efse voluerit:

ISAACUS ROTHOVIVS genom Gudz villie Bifcop i Åbo, belfar the Förfamblingar utli Hollola Hårad medb mycken lycko och vålfignelfe aff Gudi!

Reverendi Viri Pastores Ecclesiarum in ambitu Præposituræ Hollolensis, samt menige Allmoge utbi Förfamblingarna thefammastådes. Såsom Eder allom är nogfsamt kunnogt och vitterligit, buru bögnödigt thet är utbi thenna fidsle ende verldenef tizdb, att ett noga upfeende baffues medb alla Förfamblingar i Stifftet, på thet alt må skickeliga och väl tilgå, effter Pauli ordb; Altså baffue vij förordnad thenne Hederligh och Vål-lårde man Herr Andream Jonæ, Kyrkoberde utbi Hollola och öffuer theß Annexer, att han effter S. Her Zeverini dödb skal vara Præpositus öffuer Hollola Håradt. Och skal han först och frempt baffua ett chrifteligt nigt och ftoor fligt theropå anvånde, att Gudz Ordb reent och klart i Förfamblingarna predikat varder, och the H. Sacramenterne effter Christi inficttelfe utbdelte. 2. At then H. Catechifmi lårån bliffuer fligteligen driffuin utbi alla Förfamblingar, så att alle både unge och gamle måge rätt låfa Catechifmi ftycker, Huufftafflan, then allmänneligh Confefion, morgon och affton böner, item låfa till bordz, och ifrån bordz &c. såsom längesedan utbi alla Förfamblingar ftatueret och förordnat är. 3. Skal han baffua et noga upfeende medb Ceremonierne i Förfamblingen, at the bliffua väl vid macht våldne, och enigtet themedb

Superiorum Civumve satisfacere valuisse vo-
tis,

---

*acbtas, både in ipso cultu Divino & administratione Sa-
cramentorum.* 4. Skal han bestija sig om at Consti-
tutiones Ecclesiastica både med Conjugio, barns christ-
nande, lijks begraffuande och alt annat måge väl vid
macht hållas. 5. Skal han och granneligen tilsee, at
Disciplinen utbi alle Församlingar bliffuer vidh macht
hållen. Och på thet sådant alt må theß bettere och tro-
ligare bliffua effterkommit, skal thenne merb:te Præpo-
situs en gång om åbret visitera Församlingarne no-
mine Consistorii, och böör i samma sin reesa bliffua
honorifice utbaff Pastoribus exciperat, best melhan
bans omak går ther utb uppå, att bielpa all tingh till
utbi Församlingen, iblandh hvilke myckit är, som sielf-
fue Presterne äre tiente medh. Theßförutan skal han
och reesa till Församlingarna när lägenheten så tillsä-
ger, och så laga, att Kyrkdisciplin bliffuer vid makt
hållen. Hoorkarlar och boorkånor stå uppenbar Schrifft,
åfven som theres quinnor, medh hvilke the skammen
bedriffuit hafva. 6. Skal han och granneliga opskrif-
fua the saker som förefalla, och the svåraste en gång
om åbret til Consistorium förskicka. 7. Han skall och
hålla Kyrkiobok vidh makt om åbrlig Inkompst och
Utbgift, aldeles effter sielffua Constitutiones. Thevuti
skal och inskvisuas Kyrkones och Prestgårdzens Inven-
tarier. Thetta skal D. Præpositus granneligen och
medh slijt acbta, såsom och förmana Almogen, at in-
gen buarken man eller quinna, drengb eller pigga, må
reesa ifrå then landzenden, til att sättja sig ned an-
norstådes til at boo, eller bruka tiggerij, medh mindre
han haffuer sin Pastors pass och bevijs buru han sig

tis, (*) ~~ab omni parte~~ plurima vero & in his ea
præ-

förbällit haffuer. 8. Han skal ock på thet aldrabögste sigb besijta, at huar och en Soebn må byggia en Stuffvu vid Kyrckian och försöria sina fattige, aldeles effter H. K. M:ts vår Allernåd. Drottningz gudhelige ordningb. 9. Förutban andre oordningar, som sigb genom Dieffvulens tillskyndan haffua inrijtat utbi Gudz Församlingb, är theenne en icke then ringaste, at Allmogen på Söndagar och Högtijdzdagar fööra ööl och brenvijn till några Kyrckior til at sälia och förytttra, svärme och dricke på the dagar, som the enkannerligen skulle tienna Gudb. Sådant skal aldeles afläggias, och aldrig i någon församlingb brukas. (Mandatum Senatoris Regni & Præsidis R. Dicæterii Ab. JOH. KURCK, de ebrietate & vinolentia rusticorum *Tavastensum* cohibenda, suafu Ep. ROTHOVII, paulo post, f-u d. 19 Aug. ejusdem anni 1644 editum, Actisque Consistorii Ececl. insertum, arctiores præsentis opusculo definiti limites hic apponere vetant.) Och aldenstund thetta altsammans fogar D. Præposito ett stort omak til, så at ban thet igenom moste mycket off sitt egit församma; thet förre är min fljrtige förmaningb til Landzfoghten thesammanstades, at ban åbrligen låter bonom utbi god spanmål bekomma Prostetunnorns, som H. K. M:ts nådigst förordnad haffuer; Och medban ban haffuer utbiffat thetta arbete alloreda A. 1643, thet förre begerer man att och Befallningsman låter bonom Prostetunnorna för thet året bekomma. Fogb befaler härmedb Eder alla Herranom Gudi til all välfärd. Actum Åbo then 16 Augusti A. 1644.

*) Cfr. supra p. 145. seqq. — Displicuisse etjam Consistorio Acad, frequentes indoctorum & male moratorum juvenum